МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БІОЛОГІЯ, УТРИМАННЯ, ГОДІВЛЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ СОБАК

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо виконання індивідуальної та самостійної роботи

Суми – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

БІОЛОГІЯ, УТРИМАННЯ, ГОДІВЛЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ СОБАК

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо виконання індивідуальної та самостійної роботи

для студентів денної і заочної форми навчання
згідно освітньої програми «Кінологія»
(освітній рівень «Магістр»
зі спеціальності 204 – Технологія
виробництва і переробки продукції тваринництва)

Суми – 2023

УДК 378:636.7
Б90

Укладач:
Була Л.В., канд. с-г. наук, доцент кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

Була Л.В.
Б90 Біологія, утримання, годівля та профілактика захворювань собак. Методичні вказівки щодо виконання індивідуальної та самостійної роботи / За ред. Була Л.В. Суми, 2023. 19 с.

Методичні вказівки спрямовані на надання методичної допомоги студентам біолого-технологічного факультету, які навчаються за освітньою програмою «Кінологія», у самостійному вивченні тем та написанні індивідуальної роботи з дисципліни «Біологія, утримання, годівля та профілактика захворювань собак».

Рецензенти:
Веклич Л.В., зоотехнік Сумського обласного центру собаківництва КСУ, суддя FCI міжнародної категорії по групам порід
Опара В.О., канд. с.-г. наук., зав. кафедрою технології кормів та годівлі тварин Сумського національного аграрного університету.

Відповідальний за випуск:
Була Л.В., канд. с-г. наук, доцент кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

Рекомендовано до видання методичною радою Сумського національного аграрного університету. Протокол № ____ від ___ січня 2023 р.

© Сумський національний аграрний університет, 2023

З М І С Т

ВСТУП…….. 4

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ……. 5

СТРУКТУРА РОЗРАХУНКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ……... 6

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ…….. 6

Вступ…….…….. 7

Розділ 1. Технологія утримання собак…….. 7

Розділ 2. Годівля собак……..... 7

Розділ 3. Контроль за ростом та розвитком собак……. 8

Розділ 4. Економічна ефективність діяльності розплідника.. 8

Висновки …….. 9

Список використаних джерел…… 9

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ…… 10

Додаток А. Титульний аркуш …… 13

Додаток Б. Зміст…….…... 14

Додаток В. Раціони годівлі собак……. 15

Додаток Г. Динаміка живої маси цуценят у підсисний період 16

Додаток Д. Приклад оформлення списку літератури…… 17

ВСТУП

Основне завдання цих методичних рекомендацій - спрямувати майбутнього фахівця з кінології на поглиблення теоретичних і практичних знань з біології і технології утримання собак у розплідниках та набуття навичок та вмінь планування і організації утримання і годівлі собак у племінних розплідниках з урахуванням їх видових та породних особливостей.

Індивідуальна розрахункова робота є складовою частиною навчального процесу і передбачає напрацювання навичок застосування теоретичних знань з дисципліни «Біологія, утримання, годівля та профілактика захворювань собак» у майбутній професійній діяльності. Робота є заключним етапом вивчення окремих модулів дисципліни та виконується кожним студентом самостійно під керівництвом викладача. Базою для виконання індивідуальної роботи є знання, що одержані в процесі вивчення дисципліни, а також дисциплін «Племінні ресурси, селекція та відтворення собак», «Теорія дресури та спеціальне собаківництво», «Сучасні технології кормів і кормових добавок», «Виробничий менеджмент, організація бізнесу та управління персоналом у тваринництві» тощо.

Індивідуальна робота складається з двох частин: підготовка докладу (презентації) з розділу «Біологія собак» та розрахункової роботи за модулем «Утримання та годівля собак». При її виконанні студенти набувають досвіду кваліфіковано і грамотно висловлювати власні думки, узагальнювати матеріал опублікованої спеціальної літератури, виконувати технологічні розрахунки, творчо аналізувати одержані результати, формувати висновки і пропозиції.

Індивідуальна робота здається викладачу для її перевірки не пізніше ніж за тиждень до контрольного терміну здачі модулю.

Після рецензування роботи викладачем, студенту необхідно ліквідувати вказані недоліки і підготовитись до захисту.

Оцінка за індивідуальну роботу виставляється на основі рецензії та її захисту.

Студенту, який не виконав своєчасно і не захистив позитивно індивідуальну роботу модуль з теми «Утримання та годівля собак» не зараховується і до іспиту з дисципліни не допускається.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Індивідуальна робота з дисципліни виконується у два етапи:

1 семестр – підготовка докладу з презентацією за розділом «Біологія собак»;

2 семестр – виконання розрахунково-технологічної роботи за модулем «Утримання та годівля собак»

Вибір теми індивідуальної роботи студент здійснює за погодженням з керівником з урахуванням своїх уподобань в галузі собаківництва та можливого зв'язку з темою майбутньої випускної роботи, після чого тема вважається затвердженою.

Теми індивідуальних робіт з розділу «Біологія собак»:

1. Інстинкти тварин.
2. Інструментальні умовні рефлекси.
3. Фізіологічні властивості пам'яті тварин.
4. Фізіологія рухів собак.
5. Особливості контролю фізичного стану собак.
6. Шерстний покрив собак.
7. Комунікація у псових.
8. Індивідуальна поведінка собак.
9. Структура соціальної групи псових.
10. Сигнали примирення у собак.
11. Репродуктивна поведінка собак.
12. Агресія у тварин.
13. Онтогенез собак. Роль інпринтингу в онтогенезі.
14. Вплив генетичних факторів на поведінку тварин.
15. Соціальна поведінка собак.
16. Навчання у тварин.
17. Теорія оперантного навчання Б.Ф. Скінера.
18. Коректування небажаної поведінки у тварин за допомогою методик Карен Прайор.
19. Індивідуальні та видові дистанції у тварин.
20. Інтелектуальна поведінка тварин.

За бажанням, студент може запропонувати власну тему для докладу, яку він бажає вивчити, та погодити її з викладачем.

Для розрахунково-технологічної роботи загальна назва теми однакова для всіх студентів: **«Організація утримання собак породи ….. у племінному розпліднику».** Відрізняється тема тільки назвою породи, яку за погодженням викладача, обрав студент. Основне

поголів'я тварин, для якого планується розплідник та розраховується економічна ефективність, повинно бути не менше 7 голів, з них: 5 сук та 2 пса. За бажанням студента або індивідуального завдання від викладача кількість тварин може бути збільшена.

СТРУКТУРА РОЗРАХУНКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ

У структурі розрахунково-технологічної роботи виділяють наступні розділи:

Титульний аркуш.
Зміст.
Вступ.
1. Технологія утримання собак:
1.1. Планування розплідника (умови утримання тварин).
1.2. Індивідуальний догляд за собаками.
1.3. Режим роботи розплідника.
2. Годівля собак.
3. Контроль за ростом і розвитком собак.
4. Економічна ефективність діяльності розплідника.
Висновки.
Список використаної літератури
Додатки (за необхідністю).

Усі розділи роботи мають бути викладені в строгій логічній послідовності та взаємозалежності.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ

Тема індивідуальної роботи обирається студентом разом із викладачем відповідно індивідуального завдання і повністю вказується на титульному аркуші (див. додаток А).

Зміст подається на початку роботи. У зміст включають номери і найменування розділів роботи, порядкові номери сторінок, на яких починається розділ чи підрозділ (додаток Б).

Структура роботи має складатися з обов'язкових чотирьох розділів, відповідно до мети і завдань виконуваної роботи. Розділам та підрозділам призначається номер і назва відповідно до змісту та послідовності викладання матеріалу.

ВСТУП

Стисло подається актуальність планування та організації діяльності племінних розплідників собак відповідно сучасних досягнень науки та промисловості в галузі собаківництва. Мета та задачі досліджень подаються чітко і конкретно, у стислій формі і логічній послідовності, яка відображає етапність розв'язання поставленої темою роботи задачі.

РОЗДІЛ 1. ТЕХНОЛОГІЯ УТРИМАННЯ СОБАК

Складається з трьох підрозділів, а саме: «Планування розплідника», «Індивідуальний догляд за собаками» та «Режим роботи розплідника».

Підрозділ «Планування розплідника (умови утримання тварин)». В даній частині роботи студент повинен спланувати та описати умови утримання собак в залежності із зоогігієнічними вимогами до подібних споруд, а саме: описуються умови, які враховувалися при виборі місця забудови розплідника, перераховуються основні будівлі та конструкції розплідника, вказуються будівельні матеріали, які закладені в проект будівництва вольєрів. В цьому підрозділі обов'язково наводиться схематичний план розплідника. Схема розплідника може виконуватися у вигляді креслення, або за допомогою графічних комп'ютерних програм. При плануванні розплідника повинні враховуватися як особливості утримання собак досліджуваної породи, так і економічна доцільність будівництва та розміщення певних споруд.

Підрозділ «Індивідуальний догляд за собаками». В цьому підрозділі описуються заходи індивідуального догляду за собаками з урахуванням особливості догляду за породою, для якої планується розплідник.

Підрозділ «Режим роботи розплідника». В ньому визначають за часом основні технологічні процеси діяльності розплідника. Також коротко описують організацію моціону собак та планові заходи з вирощування та підготовки тварин до відбору у племінне поголів'я.

РОЗДІЛ 2. ГОДІВЛЯ СОБАК

Студенту слід коротко описати типи годівлі, які застосовуються в сучасній кінології. Потім наводяться таблиці двох раціонів, які розраховані для суки досліджуваної породи у період

лактації. Перший раціон складається з корму промислового виробництва, другий – з натуральних кормів. Обов'язково наводиться вартість обох раціонів з урахуванням вартості кормів на сучасному ринку. Обґрунтовується вибір раціону для годівлі собак у розпліднику. Приклад оформлення раціону у формі таблиці наведений у додатку В.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ЗА РОСТОМ ТА РОЗВИТКОМ СОБАК

У розділі студенту слід коротко вказати засоби контролю за ростом та розвитком цуценят, навести основні параметри дорослого собаки відповідно стандарту породи FCI. Також провести аналіз розвитку цуценят у підсисний період на підставі статистичної оцінки живої маси цуценят, як найменше одного розплоду (розрахунок абсолютного, середньодобового та відносного приросту). Статистичний аналіз оформлюється у вигляді таблиці (додаток Г).

РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗПЛІДНИКА

З метою досягнення важливого наукового і практичного значення дослідження під час виконання індивідуальної роботи, студентам необхідно проводити економічне обґрунтування одержаних результатів і визначати економічну ефективність запропонованої системи заходів та пропозицій. Ця інформація може бути як позитивного, так і негативного характеру щодо проведених досліджень, але з їх врахуванням здійснюється обґрунтування про доцільність організації розплідника обраної породи.

Розділ повинен мати розкриття змісту у відповідності із напрямком тематики. Він завершує оформлення роботи і має нерозривний зв'язок із попередніми розділами.

В сучасному собаківництві діяльність приватного розплідника собак дуже часто розглядається його власником як хобі, і економічна складова утримання тварин, нажаль, не завжди враховується. Тому важливо, щоби студент чітко представляв основні фінансові витрати на утримання тварин і здатний був спрогнозувати економічну ефективність діяльності розплідника.

Собівартість виробничих процесів розраховується за спрощеною схемою, де за основу розрахунків береться вартість кормів. Враховується вартість добового раціону суки на період лактації, яка попередньо була розрахована у розділі «Годівля собак».

Для розрахунку затрат кормів на рік рахуємо саме раціон для суки у період лактації, як найбільш коштовний, таким чином ми врахуємо утримання цуценят. Загальна собівартість утримання собак розраховується з умовою, що витрати на корми для сук великих за розміром порід складають 60% від усіх витрат на утримання собак, відповідно для псів – 50%. Таким чином враховуються затрати на ветеринарне обслуговування, хендлінг та участь собак у племінних заходах. Також необхідно враховувати розмір собаки, що впливає на частку витрат на годівлю по відношенню до загальної собівартості, а саме: середні за розміром породи – для сук 50%, для псів – 40%, маленькі – 40 та 30% відповідно.

Основним джерелом прибутку племінного розплідника є реалізація цуценят та оплата услуги використання племінного пса для спаровування. Для розрахунку прибутку береться середня кількість цуценят, яка звичайно народжується у сук певної породи (великі породи – 5 цуценят, середні – 4, маленькі – 3). Також, вважаємо, що один племінний пес за рік має 8-10 в'язок.

ВИСНОВКИ

Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень з рекомендаціями теоретичного чи прикладного характеру. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчання теми, а й недоліки та проблеми практичного функціонування.

Висновки формують з найбільш важливих результатів, одержаних автором у роботі, що містять формулювання розв'язаної проблеми чи задачі і мають відповідне значення; вони є віддзеркаленням теми, мети і завдання, поставлених у роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У розділі за абеткою вказуються літературні джерела, на які є посилання у тексті індивідуальної роботи. Якщо у тексті наведено джерела іноземної мови, що написані латиницею, то у списку літератури їх розміщують після джерел української мови за літерами латинської абетки.

Порядок оформлення літературних джерел подається згідно ДСТУ за прикладом, наведеним у Додатку Д.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна робота повинна виконуватися у відповідності з тематикою і методикою, які зазначені у даних методичних вказівках.

Обсяг індивідуальної роботи має становити 20-25 сторінок друкованого тексту. Роботу студенти виконують державною мовою і подають до захисту у формі комп'ютерної верстки в електронному варіанті.

Текст роботи виконують на одній сторінці друкарських листів формату А4 (297 х 210 мм), залишаючи такі поля: ліве – 30 мм, праве – 10-15 мм, верхнє та нижнє – по 20 мм. Друкується текст через 1,5 інтервали, розмір шрифту 14, тема Times New Roman.

Текст індивідуальної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти, які розміщують у логічній послідовності, під номером і назвою, яка розкриває їхній зміст.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається із з двох речень, то їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами з абзацу. Наприкінці заголовка, надрукованого у підбір тексту, ставиться крапка.

Всі заголовки - розділів, підрозділів, назви таблиць, рисунків, фотозображень, ілюстрацій друкують жирним шрифтом.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати трьом інтервалам.

Кожну структурну частину роботи (розділ) необхідно починати з нової сторінки.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, таблиць, рисунків, формул, посилань на літературні джерела подається у роботі арабськими цифрами.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації роботи, але він не нумерується. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера

підрозділу між якими ставлять крапку. В кінці номера у цьому ж рядку підрозділу ставиться крапка і друкуються заголовок.

Пункти і підпункти, якщо такі є, нумерують за правилами нумерації підрозділів.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах всієї роботи - наскрізна нумерація (за винятком таких у додатках). Зразу ж під ілюстраціями розміщується її наскрізний номер (Рис. 3.) після якого іде назва ілюстрації.

Ілюстрації (фото, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці нумерують за наскрізним типом (за винятком таблиць у додатках) у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, слово «таблиця» пишеться курсивом, наприклад:

Таблиця 3

Динаміка живої маси цуценят різних порід у підсисний період, г

Посилання у тексті на таблиці та рисунки скорочуються, наприклад: рис. 3; табл. 3.

Цифровий матеріал, як правило, має бути оформлений студентом у роботі у вигляді таблиць.

За формою таблиця – це вертикально і горизонтально упорядковане розміщення текстового (назви ознак, що вивчаються, та показників, які характеризують ці ознаки) та цифрового матеріалу (даних біометричної обробки відповідно до заголовків та підзаголовків). Таблиця слугує для розміщення як текстового, так і цифрового матеріалу.

Кожна таблиця повинна обов'язково мати назву, що розміщується над таблицею і друкується паралельно до тексту по центру. Назву і слово «Таблиця» починають звичайно з великої букви і розміщується з правого боку сторінки над назвою таблиці.

У роботі таблиця розміщається після першого згадування її в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника.

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації, які залишились попереду контексту, треба вказувати скорочене слово «дивись», наприклад (див. табл. 3).

Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці відсутні, то в ньому ставлять прочерк. Громіздкі таблиці можна виносити у «Додатки».

У роботі всі слова повинні бути написані повністю. Усі загальноприйняті чи маловідомі скорочення необхідно розшифрувати при першому їх вживанні.

Посилання у тексті на літературні джерела подаються у квадратних дужках, після згадування про автора. Наприклад: «Одна із основних ознак відтворення – це багатоплідність, яка залежить, за свідченнями багатьох наукових досліджень [1, 9, 13], від породної належності»; або наступний варіант: «М. В. Зубець [8] стверджує, що відтворна здатність це не лише важливий виробничо-економічний показник, а й критерій співвідношення «генотип-середовище», що характеризує відповідний ступінь пристосованості популяції…». У розділі «Список використаної літератури» під номером 8 має бути робота автора вищенаведеного твердження (8. Зубець М. В. Вибрані твори / Упорядник Б. Я. Панасюк – К.: Аграрна наука, 2003. – 592 с.).

Додатки оформляються як продовження роботи і розміщуються в її структурі після списку літератури на наступних сторінках в порядку появи на них посилань у тексті роботи.

У якості додатків можуть використовуватися графіки, таблиці, об’ємні схеми, інші тексти, матеріали методичного характеру.

Додаток повинен мати заголовок і загальну з текстом індивідуальної роботи нумерацію сторінок. Кожний додаток починається з нової сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами друкується слово «Додаток __». Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, Й, І, Ї, О, Ч, Ь. Всі додатки повинні бути перелічені у змісті роботи із наведенням їх позначень і заголовків.

Додаток А

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Біологія, утримання. Годівля та профілактика захворювань собак»
на тему:

«Організація утримання собак породи німецька вівчарка у племінному розпліднику»

Студента (ки) ___ курсу ____ групи
напряму підготовки 204 ТВППТ

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник _____

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: ___Оцінка: ECTS __

м.Суми 2023 рік

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 2
РОЗДІЛ 1. Технологія утримання собак …….…. 3
1.1. Планування розплідника (умови утримання тварин)……
1.2. Індивідуальний догляд за собаками…..……...
1.3. Режим роботи розплідника.……...…
РОЗДІЛ 2. Годівля собак…..……..……..
РОЗДІЛ 3. Контроль за ростом і розвитком собак……...
РОЗДІЛ 4. Економічна ефективність діяльності розплідника…….
ВИСНОВКИ…… ……...…….....
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……
Додаток А…….....
Додаток Б……..….....

Додаток В

Раціон годівлі сухим промисловим кормом Royal Canin для собак живою масою 30 кг

	Кількість, г	Обмінна енергія, кДж	Сирий протеїн г	Жир г	Клітковина г	Са, г	Р, г	Ціна, грн
Норма		6300	135	60	6,5	7,9	6,6	
Royal Canin	380	6296	134,8	60	6,5	8	7	
+,- до норми		0	-0,2	-	-	0,1	-0,4	

Раціон для дорослої собаки живою масою 30 кг

Склад раціону	Кількість корму на добу, г	В раціоні міститься						Ціна, г
		Обмін. енергія кДж	Сирий протеїн г	Жир, г	Клітковина г	Са, мг	Р, мг	
Норма	-	6300	135	60	6,5	7920	6600	
Яловичина	500	1712	100	29	-	42	551	
Печінка	100	451	18	3.1	-	28	216	
Крупа вівсяна	300	3841	33	3,3	8,4	273	1481	
Морква	100	58	0.5	-	1,5	20	21	
Олія соняшникова	10	376	-	10	-	-	-	
Кісткове борошно	30	-	-	-	-	7800	4200	
Сіль кухонна	15	-	-	-	-			
Всього	-	6438	151,5	45,4	9,9	8199	6594	
+,- до норми	-	+138	+16,5	-15	+3,4	+264	-6	

ДОДАТОК Г

Динаміка живої маси цуценят у підсисний період, г

№ п/п	Стать	Жива маса, г				Абсолютний приріст, г			Середньодобовий приріст, г			Відносний приріст, %		
		При народжені	в 15 днів	в 30 днів	в 45 днів	до 15-го дня	від 15-го до 30-го дня	від 30-го до 45-го дня	до 15-го дня	від 15-го до 30-го дня	від 30-го до 45-го дня	до 15-го дня	від 15-го до 30-го дня	від 30-го до 45-го дня
1	с	537	1380	2850	5600	843	1470	2750	56,2	98,0	183,3	157,0	106,5	96,5
2	п	547	1500	3370	6700	953	1870	3330	63,5	124,7	222,0	174,2	124,7	98,8
3	п	400	1400	3060	5700	1000	1660	2640	66,7	110,7	176,0	250,0	118,6	86,2
4	с	543	1450	3220	6000	907	1770	2780	60,5	118,0	185,3	167,0	122,1	86,3
5	п	545	1470	3340	5900	925	1870	2560	61,7	124,7	170,7	169,7	127,2	76,6
6	п	560	1550	3550	6800	990	2000	3250	66,0	133,3	216,7	176,8	129,0	91,5
В середньому		522	1458	3232	6117	936	1773	2885	62,4	118,2	192,3	182,5	121,6	89,3

Додаток Ж

Приклад оформлення списку літератури

Характеристика джерела	**Приклад оформлення**
Монографії: один, два або три автори	Басовський М. З., Рудик І. А., Буркат В. П. Вирощування, оцінка і використання плідників. К.: Урожай, 1992. 216 с.
Більше трьох авторів	Ладика В. І. , Хмельничий Л. М. , Буркат В. П. [та ін.]. Реєстрація ICAR: [Довідник] Суми: Сумський національний аграрний університет, 2010. 457 с.
Перекладні видання	Прайор К. Мистецтво виховання та дресирування. Не поспішайте стріляти в собаку!/ пер. с англ. Н.А.Новікова. К.: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. 320 с.
Довідники	Басовський М. З., Буркат В. П., Зубець М. В. [та ін]: Племінна робота: [Довідник] / За ред. М. В. Зубця і М. З. Басовського. К.: Асоціація Україна, 1995. 435 с.
Законодавчі, нормативні акти	Господарський процесуальний кодекс України: Офіц. текст із змін. станом на 1 лип. 2002 р. / М-во юстиції України. К.: Вид. дім „Ін Юре”, 2002. 129 с. (Кодекси України).
Складові частини: збірника наукових праць	Балабанов Г.В., Була Л.В. Визначення технологічного показника працездатності спеціальних собак (з пошуку наркотичних засобів, вибухових речовин, зброї та боєприпасів). Науковий вісник Прикордонних військ: Науково-практичний альманах. Хмельницький: Видавництво НАПВУ. 2003. №1. С.27-30.
журналу	Була Л.В. Спецпідготовка службових собак. Рекомендовані критерії відбору. Тваринництво України, 2008. №1. С.31-33.
Тези доповідей	Цурпал В.В. Вплив соціальної моди на динаміку

	популяції собак. Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції (11-15 листопада 2019 р.). Суми, Сумський НАУ. 2019. С.41
Автореферати дисертацій	Була Л.В. Оцінка службових собак, які дресируються по пошуку наркотичних засобів та зброї: Автореф. дис. к-та с.-г. наук: 06.02.01 / Інститут розведення і генетики тварин. с. Чубинське, 2009. –20 с.
Посібники	Гайдук С.В. Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак. Навч. Посіб. – К.: «Інтерсервіс», 2017. 176 с.
Електронні ресурси	Звукові страхи та фобії у собак [Електронний ресурс]. – URL: https://harmonicdog.com.ua/articles/sound-fears-and-phobias-in-dogs/ (дата звернення 23.05.2022)

Була Людмила Валер’янівна

Біологія, утримання, годівля та профілактика захворювань собак

Методичні вказівки
щодо виконання індивідуальної та самостійної роботи

Суми, РВВ, Сумський національний аграрний університет, вул.Герасима Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна

Підписано до друку _____ 2023 р. Формат А 5: Гарнітура Times New Roman
Тираж: _____ примірників. Замовлення № _____ Ум. друк. арк. ____